

Novo uređenje odgovornosti za materijalne nedostatke u hrvatskom obveznom pravu

Slakoper, Zvonimir; Nikšić, Saša

Source / Izvornik: **Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2022, 43, 531 - 558**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:118:717656>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-24**

PRAVI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

NOVO UREĐENJE ODGOVORNOSTI ZA MATERIJALNE NEDOSTATKE U HRVATSKOM OBVEZNOM PRAVU

Prof. dr. sc. Zvonimir Slakoper*

Prof. dr. sc. Saša Nikšić**

UDK 347.451.031 (497.5)

347.513 (497.5)

<https://doi.org/10.30925/zpfsr.43.3.1>

Ur.: 28. srpnja 2022.

Pr.: 6. listopada 2022.

Izvorni znanstveni rad

Sažetak

Tema su rada nova pravila o odgovornosti za materijalne nedostatke nakon novele Zakona o obveznim odnosima iz 2021. Zakonodavna reforma posljedica je implementacije Direktive 2019/771 EU-e u hrvatsko obvezno pravo. Hrvatsko je pravo i ranije razvijano pod utjecajem prava EU-a, pa su stoga autori prikazali povijesnu genezu pravila o nedostacima u poredbenom kontekstu. Analizirali su pretpostavke i posljedice odgovornosti, posebno uzimajući u obzir reformu hrvatskoga zakonodavstva provedenu 2021. Primjer za to je hijerarhija prava kupca kada postoji odgovornost za nedostatke, koje ranije nije bilo u hrvatskom pravu, osim u odnosu na pravo na raskid ugovora. Prikazane su razlike kod odgovornosti za nedostatke ovisno o tome je li riječ o potrošačkim ili trgovačkim ugovorima. Analizirana su i pravila koja uređuju nedostatke kod stvari s digitalnim elementima. Na kraju su r autori ukratko prikazali i promjene koje se odnose na institut jamstva.

Ključne riječi: *odgovornost za nedostatke; digitalni sadržaji; potrošački ugovori; trgovački ugovori.*

1. UVOD

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima,¹ kojim su u Zakonu o obveznim odnosima² (dalje: ZOO) u određenoj mjeri izmijenjeni instituti odgovornosti za materijalne nedostatke i tzv. komercijalnog jamstva stupio je

* Dr. sc. Zvonimir Slakoper, redoviti profesor u trajnom zvanju, Sveučilište u Rijeci Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet; zvonimir.slakoper@pravri.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5462-6912>.

** Dr. sc. Saša Nikšić, redoviti profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu; sniksic@pravo.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6170-1781>.

1 Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 126/21.

2 Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21.

na snagu 1. siječnja 2022. Navedenim izmjenama i dopunama u hrvatsko pravo transponirane su odredbe Direktive (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe, izmjeni Uredbe (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 1999/44/EZ (dalje: Direktiva 2019/771).³ Osim Direktive 2019/771 u hrvatsko pravo transponirana je i Direktiva (EU) 2019/770 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnog sadržaja i digitalnih usluga (dalje: Direktiva 2019/770),⁴ ali ne u ZOO, već u poseban propis koji je donesen isključivo zbog njezina – Zakon o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnog sadržaja i digitalnih usluga.⁵

Objektive direktive su direktive maksimalne harmonizacije, pri čemu postoji mogućnost odstupanja od pojedinih odredaba, ali samo ako je to predviđeno njima.⁶ Maksimalna harmonizacija je kod izmjena i dopuna ZOO-a proizvela određene probleme, jer je u ZOO-u odgovornost za materijalne nedostatke uređena za sve vrste ugovora: potrošačke, trgovačke, građanskopravne i ostale, s time da postoje mnoga pravila koje se primjenjuju isključivo za neke kategorije navedenih vrsta ugovora, posebno za potrošačke. Sve to pravno uređenje instituta odgovornosti za materijalne nedostatke u hrvatskom pravu čini prilično nepreglednim i teškim za snalaženje, jer iako je sustav i dalje monistički, znatne su varijacije u pravilima ovisno o tome tko su ugovorne strane (trgovci, potrošači, osobe javnog prava itd.).

Kada se uspoređi način transponiranja direktiva 2019/770 i 2019/771 u hrvatsko pravo neobično je da su pravila Direktive 2019/770 preuzeta u poseban propis, koji je donesen samo u tu svrhu, a to je ranije spomenuti Zakon o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnog sadržaja i digitalnih usluga. Tako su pravila dviju inače komplementarnih direktiva u hrvatskom pravu s jedne strane prenesene u opći propis obveznog prava, a s druge u „najspecijalniji“ propis ugovornog prava (propis koji je poseban u odnosu na Zakon o zaštiti potrošača⁷). Pritom su pravila Direktive 2019/771 prilagođene nazivima, logici i strukturi instituta ZOO-a, a pravila Direktive 2019/770 su doslovnije preuzeta u poseban zakon.⁸

Zakon o izmjenama i dopunama ZOO-a, kojim su izmijenjena pravila o odgovornosti za materijalne nedostatke, stupio je na snagu 1. siječnja 2022., a nova se pravila primjenjuju na ugovore koji su sklopljeni nakon njihovog stupanja na snagu. Do 1. siječnja 2022. pravila koja su uređivala odgovornost za materijalne nedostatke

3 Službeni list EU L 136, 22.5.2019, 28-50.

4 Službeni list EU L 136, 22.5.2019, 1-27.

5 Zakon o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnog sadržaja i digitalnih usluga, Narodne novine, br. 110/21.

6 Čl. 4. Direktive 2019/770 i čl. 4. Direktive 2019/771; također v. i Tatjana Josipović, I. Kanceljak, I., *Pravna sredstva u slučaju ispunjenja s nedostatkom*, u: *Privatno pravo Europske unije – Posebni dio*, ur. Tatjana Josipović, (Zagreb: Narodne novine, 2022.), 88.

7 Zakon o zaštiti potrošača, Narodne novine, br. 19/22.

8 O preuzimanju direktiva 2019/770 i 2019/771 u hrvatsko pravo v. i Marko Baretić, „Novine u Zakonu o obveznim odnosima – odgovornost za materijalne nedostatke“, u: *Zbornik Susreta pravnik u Opatiji '22.*, ur. Miljenko Giunio (Zagreb: Hrvatski savez udruga pravnika u gospodarstvu, 2022.), 189.

služila su, između ostalog, preuzimanju odredaba Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i o jamstvima za takvu robu (u daljnjem tekstu: Direktiva 1999/44/EZ).⁹ Direktiva 1999/44/EZ bila je „zahvalnija“ za implementaciju u ZOO-u, jer je bila direktiva minimalne harmonizacije,¹⁰ što je davalo veći manevarski prostor nacionalnim zakonodavcima, konkretnije omogućavalo je da se pri donošenju novoga ZOO-a uvelike zadrži ranije uređenje. Direktive 2019/770 i 2019/771, kao direktive maksimalne harmonizacije, zahtijevale su veće promjene u hrvatskom zakonodavstvu.

No, ne treba zaključiti da su nova pravila o odgovornosti za materijalne nedostatke dovele do drastične promjene uređenja. Naravno mnogi su detalji drukčije uređeni u odnosu na ranije razdoblje. Glavni je poticaj za promjenu pravila na razini EU-a i donošenje novih direktiva razvoj elektroničke trgovine, koji je imao za posljedicu ne samo sklapanje ugovora elektroničkim putem,¹¹ već i ispunjavanje ugovornih obveza elektroničkim putem. Zbog toga se otvorilo pitanje specifičnosti materijalnih nedostataka ispunjenja ugovora elektroničkim putem, tj. ispunjenja ugovora pružanjem elektroničkih usluga ili ispunjenja ugovora isporukom elektroničkih sadržaja. Ta je materija prilično zahtjevna za pravno uređenje, jer se elektronička tehnologija stalno i brzo mijenja, što propisi ne mogu pratiti. Uz to, pitanje je koliko apstraktno formulirane odredbe direktiva i nacionalnoga zakonodavstva mogu urediti konkretne situacije u kojima se koristi konkretna tehnologija. Jednim dijelom problemi se odnose i na pravno nazivlje, posebno kada nije riječ o engleskom jeziku, jer je glavni jezik informatike engleski, pa se kod kasnijih prijevoda gubi dio smisla. Naravno, engleski je jezik često i glavni jezik komunikacije u EU, što također stvara probleme ne samo u vezi s pravnim nazivljem, već i kod sadržaja pravnih instituta.

Najvažnija se izmjena odnosi na hijerarhiju prava koja pripadaju kupcu. U odnosu na ranije uređenje u kojem je kupac mogao slobodno izabrati popravak, odnosno zamjenu stvari s nedostatkom te sniženje cijene, sada postoje posebna pravila koja stvaraju hijerarhiju između navedenih prava.¹² Inače su pravila o materijalnim nedostacima na razini EU-a srodna pravilima iz ZOO-a, jer imaju iste pravne „pretke“. Naime, pravila ZOO-a iz 1978.¹³ o materijalnim nedostacima nastala su pod znatnim utjecajem Haškog jednoobraznog zakona o međunarodnoj prodaji robe (*Convention relating to a Uniform Law on the International Sales of Goods of 1964*) (dalje: ULIS),¹⁴ koji je utjecao na sadržaj Bečke konvencije o međunarodnoj prodaji robe (*United Nations Convention on Contracts for International Sale of*

9 Službeni list EU L 171, 17.7.1999., 12-16. Posebno izdanje na hrvatskom jeziku: poglavlje 15, volumen 022, 17-21.

10 Čl. 8. Direktive 1999/44/EZ.

11 T. 1. preambule Direktive 2019/770 i t. 1. preambule Direktive 2019/771.

12 Čl. 410. st. 2-4. ZOO.

13 ZOO iz 1978. (dalje: stari ZOO) bio je objavljen u Službenom listu SFRJ, br. 29/78., 39/85., 46/85., 57/89., Narodnim novinama, br. 53/91., 73/91., 3/94., 7/96., 112/99. i 88/01.

14 Silvija Petrić, „Odgovornost za materijalne nedostatke stvari prema novom Zakonu o obveznim odnosima“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 27, br. 1 (2006): 97.

Goods) (dalje: CISG), a koja je opet jednim dijelom poslužila kao uzor pri izradi teksta Direktive 1999/44/EZ, kao i kasnijih direktiva 2019/770 i 2019/771.¹⁵ Sve je to dovelo do toga da se hrvatsko pravo moralo načelno manje prilagođavati pravu EU-a, ali s druge strane zakonodavne su promjene vrlo detaljne i u nekim primjerima mogu otvarati pitanja koja ranije nisu postojala. U tom je smislu situacija slična kao i kada je stupio na snagu novi ZOO 1. siječnja 2006. u koji je bila implementirana Direktiva 1999/44/EZ.¹⁶

2. NOMOTEHNIČKI PRISTUP I PRETPOSTAVKE ODGOVORNOSTI

2.1. Naplatnost pravnog posla

Pravila o materijalnim nedostacima i nadalje su uređena u okviru pravila ugovora o kupoprodaji. Osim što uređuju institut materijalnih nedostataka kod ugovora o kupoprodaji, ona imaju karakter općih pravila o odgovornosti za materijalne nedostatke¹⁷ te se podredno primjenjuju na sve ostale naplatne pravne poslove.¹⁸ Podredna primjena u nekim je slučajevima isključena, u smislu da će se bez obzira na činjenicu što nije riječ o kupoprodajnom ugovoru, nego nekom drugom naplatnom ugovoru, ipak primijeniti ta pravila. Naime, kod potrošačkih ugovora prodavatelj odgovara za materijalne nedostatke prema pravilima propisanim za ugovor o kupoprodaji i kada je riječ o ugovoru za isporuku stvari koju je tek potrebno izraditi ili proizvesti, neovisno o tome je li po općim pravilima riječ o ugovoru o kupoprodaji, ugovoru o djelu ili drugom ugovoru.¹⁹ Inače se pravila o materijalnim nedostacima primjenjuju ne samo na potrošačke ugovore (osim tamo gdje je drukčije određeno zakonom), već i na trgovačke ugovore,²⁰ „čiste“ građanskopravne ugovora, ugovore koje sklope trgovac i osoba javnog prava, a i na druge ugovore za koje ne postoje posebna pravila o materijalnim nedostacima.²¹

Prema novoj odredbi čl. 400. st. 3. ZOO-a prodavatelj odgovara za materijalne

15 Christian Twigg-Flesner, „Conformity of Goods and Digital Content/Digital Services“, u: *El derecho privado en el nuevo paradigma digital*, eds. Esther Arroyo Amayuelas, Sergio Cámara Lapuente (Barcelona, Madrid: Marcial Pons, 2020.), 50.

16 V. Šoljan, „Odgovornost za materijalne nedostatke stvari po Zakonu o obveznim odnosima i Bečkoj konvenciji“, *Pravo u gospodarstvu* 47, br. 3 (2008): 537-629.

17 Čl. 357. st. 3. ZOO.

18 Zvonimir Slakoper *et al.*, *Obvezno pravo, Opći dio s uvodom u privatno pravo* (Zagreb: Novi informator, 2022.), 723.

19 Čl. 400. st. 4. ZOO.

20 Antun Bilić, Trgovac, poduzetnik i trgovački ugovori, u: *Liber Amicorum Zoran Parać*, Zbornik radova povodom 70. rođendana profesora Zorana Paraća, ur. S. Petrović *et al.* (Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2022.), 148-149.

21 Npr. ugovore koje sklope dvije osobe javnog prava međusobno. Takvi ugovori prema odredbi čl. 150. st. 1. Zakona o općem upravnom postupku (Narodne novine, br. 47/09., 110/21.) nisu upravni ugovori, jer iz navedene odredbe proizlazi da su upravni ugovori oni ugovori koje sklope javnopravno tijelo i stranka o izvršenju prava i obveza utvrđenih u rješenju kojim je riješena upravna stvar, ako je zakonom propisano sklapanje takvog ugovora.

nedostatke neovisno o tome je li ugovorom prenio ili se obvezao prenijeti kupcu stvar u vlasništvo, a kupac platio ili se obvezao platiti njezinu cijenu. To zapravo znači da se odgovornost za materijalne nedostatke primjenjuje i na konsenzualne i na realne ugovore o kupoprodaji. Odredbu nikako ne bi trebalo shvatiti kao uvođenje francuskoga modela stvaranja pravnih učinaka ugovora, prema kojem samim sklapanjem ugovora na kupca prelazi vlasništvo. Pri izradi nacrtu izmjena i dopuna ZOO-a, raspravljalo se o tome da navedena odredba glasi: „Prodavatelj odgovara za materijalne nedostatke neovisno o tome je li riječ o konsenzualnoj ili realnoj kupoprodaji“. Od toga se ipak odustalo s obrazloženjem da ZOO ne koristi nazive realni i konsenzualni ugovori. Prihvaćena formulacija, odnosno njezini fragmenti („neovisno o tome je li se prodavatelj obvezao prenijeti kupcu stvar u vlasništvo“, „neovisno o tome je li se kupac obvezao platiti cijenu“) otvara neka pitanja u vezi s primjenom pravila o materijalnim odgovornosti na besplatne pravne poslove.²² To ne bi imalo smisla, jer se pravila o materijalnim nedostacima primjenjuju isključivo na naplatne pravne poslove. Uz to, kod ugovora o darovanju izričito je propisano da darovatelj ne odgovara za materijalne i pravne nedostatke.²³ No, dvojbe koje su iznesene u literaturi upućuju na zaključak da je možda bolje koristiti formulaciju s nazivima realni i konsenzualni ugovori.

2.2. Postojanje nedostatka ili njegovog uzroka u trenutku prijelaza rizika

Nedostatci moraju postojati u trenutku prijelaza rizika na kupca,²⁴ bez obzira na to je li za njih prodavatelj znao,²⁵ kao i za one koji se pojave nakon prijelaza rizika na kupca ako su posljedica uzroka koji je postojao prije toga.²⁶ S tim u vezi predmnijeva se da je svaki nedostatak stvari, kao i stvari s digitalnim elementima koji se pokazao u roku od jedne godine od trenutka prijelaza rizika postojao i u trenutku prijelaza rizika, osim ako prodavatelj dokaže suprotno ili suprotno proizlazi iz naravi stvari ili naravi nedostatka.²⁷ Predmnijeva prema kojoj nedostatak postoji u trenutku prijelaza rizika kod trgovačkih ugovora odnosi se na razdoblje od šest mjeseci od trenutka prijelaza rizika.²⁸ Prijelaz rizika posebno je uređen kod stvari s digitalnim elementima te kod ugovora o kupoprodaji koji obuhvaćaju i uslugu instalacije, odnosno montaže objekta kupoprodaje.

22 Opširnije v. Baretić, *Novine u Zakonu o obveznim odnosima – odgovornost za materijalne nedostatke*, 193.

23 Prema odredbi čl. 483. st. 1. ZOO-a darovatelj ne odgovara za materijalne i pravne nedostatke dara, ali ako je namjerno prešutio nedostatak, dužan je obdareniku nadoknaditi štetu koja mu je otuda nastala.

24 Čl. 400. st. 1. ZOO.

25 Ako je prodavatelj znao za nedostatak ili mu nedostatak nije mogao ostati nepoznat kupac ne gubi pravo pozvati se na nedostatak i kada nije ispunio svoju obvezu pregleda stvari bez odgađanja, obvezu obavješćivanja prodavatelja o postojanju nedostatka, a i kada se nedostatak pokazao nakon protoka roka od dvije godine, odnosno šest mjeseci od predaje stvari kod trgovačkih ugovora (čl. 407. ZOO).

26 Čl. 400. st. 2. ZOO.

27 Čl. 400. st. 9. ZOO.

28 Čl. 400. st. 10. ZOO.

Rizik prelazi na kupca u trenutku kada je obavljena jednokratna isporuka digitalnog sadržaja ili digitalne usluge, odnosno kada je započela kontinuirana isporuka digitalnoga sadržaja ili digitalne usluge.²⁹ Kod potrošačkih ugovora o kupoprodaji stvari s digitalnim elementima ako je ugovorena kontinuirana isporuka digitalnog sadržaja ili digitalne usluge tijekom određenoga razdoblja, teret dokaza da ne postoji nedostatak digitalnog sadržaja ili digitalne usluge je na prodavatelju za vrijeme od dvije godine od prijelaza rizika. Ako je ugovorena kontinuirana isporuka digitalnog sadržaja ili digitalne usluge na rok dulji od dvije godine, teret dokaza da ne postoji nedostatak digitalnog sadržaja ili digitalne usluge je na prodavatelju za cijelo razdoblje na koje je ugovorena isporuka.³⁰ Kod potrošačkih ugovora o kupoprodaji stvari s digitalnim elementima pretpostavka prema kojoj za odgovornost za materijalne nedostatke mora postojati u trenutku prijelaza rizika postoji iznimka koja se odnosi na ažuriranja. Naime, ako prodavatelj povrijedi obvezu isporučivanja ažuriranja, o čemu će više riječi biti još kasnije,³¹ to također može dovesti do odgovornosti za materijalne nedostatke, iako ni nedostatak niti njegov uzrok u tom slučaju nisu postojali u vrijeme prijelaza rizika.³²

Ako stvar treba instalirati ili montirati prodavatelj ili osoba za koju on odgovara, rizik prelazi na kupca u trenutku u kojem je dovršena instalacija, odnosno montaža.³³ Od stupanja na snagu novoga ZOO-a 1. siječnja 2006. kao kriterij za prosuđivanje postojanja nedostatka uvedena je nepravilna montaža, a od posljednjih izmjena i dopuna koje su stupile na snagu 1. siječnja 2022. izričito je uređen i kada nastupa prijelaz rizika na stjecatelja.

2.3. Neznanje kupca o postojanju nedostatka

Prodavatelj neće odgovarati za nedostatke ako su u trenutku sklapanja ugovora bili poznati kupcu ili mu nisu mogli ostati nepoznati.³⁴ Kod svih vrsta ugovora o kupoprodaji, osim potrošačke kupoprodaje, formulacije „nisu mogli ostati nepoznati“ povezana je s obvezom pregleda stvari. Naime, propisano je da se smatra da nisu mogli ostati nepoznati kupcu oni nedostaci koje bi brižljiva osoba s prosječnim znanjem i iskustvom osobe istog zanimanja i struke kao kupac mogla lako opaziti pri uobičajenom pregledu stvari.³⁵ To se pravilo ne primjenjuje na potrošačke ugovore, jer kod potrošačke kupoprodaje potrošač nije dužan pregledati stvar niti ju dati na pregled.³⁶ U tom dijelu nije bilo promjena u odnosu na ranije pravno uređenje, jer je od stupanja na snagu novoga ZOO-a, ukinuta obveza pregleda stvari kod potrošačkih ugovora. Stari ZOO, koji je prihvaćao dvodiobu ugovora na

29 Čl. 400. st. 6. ZOO.

30 Čl. 400. st. 11. ZOO.

31 V. *infra* 5.4.1. Ažuriranje stvari s digitalnim elementima u potrošačkim ugovorima.

32 Isto Baretić, *Novine u Zakonu o obveznim odnosima – odgovornost za materijalne nedostatke*, 196.

33 Čl. 400. st. 7. ZOO.

34 Čl. 402. st. 1. ZOO.

35 Čl. 402. st. 2. ZOO.

36 Čl. 403. st. 4. ZOO.

trgovačke i građanskopravne ugovore, te osim u tragovima nije poznao potrošačke ugovore, propisivao je opću obvezu pregleda stvari kod odgovornosti za materijalne nedostatke, pa ako je kupac propustio pregledati stvar gubio je prava u vezi s vidljivim nedostatcima.³⁷ Propust kupca u vezi s pregledom stvari, ako nije riječ o potrošačkim ugovorima, ima karakter povrede dužnosti pažnje.

3. RAZGRANIČENJE KUPOPRODAJE STVARI S DIGITALNIM ELEMENTIMA OD UGOVORA O ISPORUCI DIGITALNIH SADRŽAJA, ODNOSNO DIGITALNIH USLUGA

Odredbe ZOO-a o odgovornosti za materijalne nedostatke ne primjenjuju se na potrošačke ugovore za isporuku digitalnih sadržaja ili digitalnih usluga, osim ako je predmet ugovora o kupoprodaji pokretna stvar u koju je ugrađen digitalni sadržaj ili digitalne usluge ili su povezani sa stvari tako da bi odsutnost toga digitalnog sadržaja ili te digitalne usluge onemogućila funkcioniranje te stvari i koji se isporučuju na temelju ugovora o kupoprodaji, neovisno o tome isporučuje li takav digitalni sadržaj ili digitalnu uslugu prodavatelj ili treća strana (stvar s digitalnim elementima).³⁸ U slučaju dvojbe o tome je li isporuka ugrađenog ili povezanoga digitalnog sadržaja ili digitalne usluge dio potrošačkog ugovora o kupoprodaji, predmnijeva se da su digitalni sadržaj ili digitalna usluga obuhvaćeni ugovorom o kupoprodaji.³⁹

Zakon o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnih sadržaja i digitalnih usluga primjenjuje se isključivo na potrošačke ugovore.⁴⁰ To znači da je za ostale ugovore relevantan ZOO. Međutim, ZOO nema izričita pravila o ugovorima koji imaju za predmet digitalne sadržaje, odnosno digitalne usluge. Uz to, problem sa ZOO-om bi mogao biti što su mnoga pravila koja su transponirana iz Direktive 2019/771 predviđena isključivo za potrošačke ugovore, pa tako i pravila koja se odnose na ugovore o stvarima s digitalnim elementima. To znači da se kod ostalih vrsta ugovora ugovorne strane moraju pobrinuti same za sebe, tj. u ugovor ugraditi uglavke kojima će riješiti sva pitanja koja su im relevantna. Načelno to ne bi trebao biti problem kod trgovačkih ugovora, ali i ugovora koji sklope trgovac i osoba javnog prava, jer se od tih subjekata očekuju da sami svojim ugovorima uređuju različita pitanja te se u mnogo manjoj mjeri oslanjaju na pomoć zakonodavca. U konkretnim situacijama to naravno nije uvijek tako, pogotovo kada pregovarački odnos između budućih ugovornih strana (trgovaca, osoba javnog prava) nije ravnopravan, što jedna strana iz svojih interesa može iskoristiti da osujeti unošenje u ugovor takvih ugovornih uglavaka koji uređuju specifičnosti u vezi s odgovornosti za digitalne elemente činidbe ili buduće ugovorne strane zbog nedostatnog iskustva i znanja jednostavno propuste urediti ova pitanja.

37 Čl. 481. st. 1. staroga ZOO.

38 Čl. 400. st. 5. ZOO.

39 Čl. 400. st. 8. ZOO.

40 Čl. 1. Zakona o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnih sadržaja i digitalnih usluga, Narodne novine, br. 110/21.

4. DIGITALIZACIJE UGOVORNIH ODNOSA

4.1. Uvodno

Privatno pravo EU-a već se dulje vrijeme bavi digitalizacijom ugovornih odnosa na način da uređuje sklapanje ugovora elektroničkim putem, korištenje općih elektroničkih uvjeta ugovora te predugovorne obveze koje su specifične za sklapanje ugovora elektroničkim putem (posebno su naglašene obveze obavješćivanja).⁴¹ Uz to, pravni izvori EU-a bave se i pojedinim pitanjima s područja odgovornosti za štetu u vezi s korištenjem suvremenih informacijskih tehnologija.⁴²

Važni razlozi za donošenje direktiva 2019/770 i 2019/771 također su povezani s elektroničkim trgovinom, jer se odnose na razvoj prekogranične elektroničke trgovine⁴³ i poboljšanje funkcioniranja unutrašnjeg tržišta u vezi s tehnološkim razvojem koji je doveo do stvaranja pojma digitalnoga tržišta,⁴⁴ naravno, sve to na području zaštite potrošača. Stoga se u obje direktive posvetila pažnja pravilima koja se odnose na digitalne sadržaje, odnosno digitalne usluge. To se odnosi na definiranje pojmova kao što su kompatibilnost i interoperabilnost. Kompatibilnost je definirana kao sposobnost stvari da funkcionira s hardverom ili softverom s kojim se obično koristi stvar iste vrste, a da tu stvar, hardver ili softver pritom nije potrebno konvertirati.⁴⁵ Interoperabilnost je sposobnost stvari da funkcionira s hardverom ili softverom drukčijim od onih s pomoću kojih se obično koristi stvar iste vrste.⁴⁶ Inače u informatici kompatibilnost znači da pojedini elementi mogu uredno funkcionirati u istom sustavu (npr. antivirusni program i *firewall* na istom računalu), a interoperabilnost znači mogućnost urednoga međusobnog funkcioniranja dva ili više sustava (npr. sustavi rezervacije zrakoplovnih karata kod turističke agencije i zračnog prijevoznika).

Pitanje kompatibilnosti i interoperabilnosti može postaviti i u vezi sa stvari (u smislu objekta kupoprodaje i drugih ugovora, odnosno pravnih poslova, kao i objekta stvarnih prava) koji nemaju nikakve digitalne elemente (npr. kod alata, cijevi, vijaka, mehaničkih dijelova strojeva i uređaja, električnih uređaja koji rade s određenim

41 Čl. 5., 6., 9.-11. Direktive 2000/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine (Direktiva o elektroničkoj trgovini), Službeni list L 178, 17.7.2000, 1-16, posebno izdanje na hrvatskom jeziku poglavlje 13 volumen 039, 58-73. Osim Direktive 2000/31/EZ o elektroničkoj trgovini, za obveze obavješćivanja važna je i Direktiva 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 85/577/EEZ i Direktive 97/77/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (Službeni list EU L 304, 22.11.2011, str. 64–88, posebno izdanje na hrvatskom jeziku poglavlje 15, volumen 008 P. 260 – 284.). Graham Smith, *Internet Law and Regulation*, 5th ed. (London: *Sweet & Maxwell, Thomson Reuters*, 2020.), 1043.

42 Čl. 12-15. Direktive 2000/31/EZ o elektroničkoj trgovini.

43 T. 1. preambule Direktive 2019/770.

44 T. 1. preambule Direktive 2019/771.

45 Čl. 399.a t. 6. ZOO.

46 Čl. 399.a t. 8. ZOO.

naponom i frekvencijom električne struje i sl.). Naravno, zakonske definicije kompatibilnosti i interoperabilnosti neće se moći primijeniti na takve situacije, ali mogu poslužiti kao putokaz za njihovo definiranje. Pojmovi kompatibilnosti i interoperabilnosti mogu biti definirani i ugovorom, neovisno je li riječ o stvarima s digitalnim elementima ili drugim objektima činidbe.

Katkad se zaboravlja da su digitalni sadržaji već dugo vremena objekti ugovornih odnosa. Stvari u koji su ugrađeni digitalni elementi, bez kojih takve stvari ne mogu uredno funkcionirati ili uopće ne mogu funkcionirati, prodaju se i kupuju već četrdesetak i više godina. S tim u vezi svo je vrijeme postojala i odgovornost za materijalne nedostatke za stvari s digitalnim elementima, iako nije bila izričito uređena, jer to i nije bilo potrebno. Apstraktno formulirane odredbe primjenjive su na različite situacije neovisno o tehnologiji koja je primijenjena za izradu i/ili ispravno funkcioniranje predmeta ugovora. S pravna je gledišta nebitna razlika između pogreške u softveru, zbog koje digitalni sat ne radi i slomljene opruge u mehaničkom satu, s istom posljedicom. Direktiva 2019/771 i ZOO sada izričito uređuju ono što je već više desetaka godina bilo uređeno, samo na apstraktan način.

4.2. Stvari s digitalnim elementom

Direktiva 2019/771 uređuje materiju materijalnih nedostataka u vezi s robom i robom s digitalnim elementima. Pojam robe u biti znači materijalnu⁴⁷ pokretninu, a voda, plin i električna energija smatraju se robom u smislu Direktive kada se nude za prodaju u ograničenom obujmu ili određenoj količini.⁴⁸ Slično se pojam robe definirao i ranije, u ULIS-u i CISG-u, pri čemu je ULIS u francuskoj inačici izrijekom spominjao pokretnine (fr. *objets mobiliers*).⁴⁹

Roba s digitalnim elementom definira se kao materijalna pokretnina koja ima ugrađen digitalni sadržaj ili digitalnu uslugu ili je povezana s njima tako da bi odsutnost toga digitalnog sadržaja ili te digitalne usluge onemogućila funkcioniranje robe.⁵⁰ U ZOO se pravila o robi i robi s digitalnim elementom primjenjuju prošireno, na sve stvari, odnosno drugim riječima i na pokretnine i na nekretnine. Inače prema Direktivi 2019/771 države članice slobodno uređuju pitanje materijalnih nedostataka nekretnina i dijelova nekretnina.⁵¹ Budući da ZOO pitanje materijalnih nedostataka uređuje jedinstveno i za pokretnine i za nekretnine, isti je pristup prihvaćen i kod

47 Direktiva koristi naziv materijalne pokretnine. U hrvatskom pravnom nazivlju taj naziv nema smisla, jer svaka stvar, pa tako i pokretnina, mora imati materijalnu, tj. tjelesnu narav (v. čl. 2. st. 2. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine, br. 91/96., 68/98., 137/99., 22/00., 73/00., 129/00., 114/01., 79/06., 141/06., 146/08., 38/09., 153/09., 143/12., 152/14. (dalje: ZV). ZV ne poznaje netjelesne stvari, ni pokretne niti nepokretne, ali priznaje nešto vrlo slično, a to je da objekt stvarnih prava mogu biti i entiteti izjednačeni sa stvarima, kojima nedostaje svojstvo tjelesnosti (Nikola Gavella, ur., *Stvarno pravo. Svezak 1.* (Zagreb: Narodne novine, 2007., 64-67).

48 Čl. 2. t. 5(a) Direktive 2019/771.

49 Ingeborg Schwenzer ed., *Schlechtriem & Schwenzer; Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, 3rd ed. (Oxford: Oxford University Press, 2010.), 34.

50 Čl. 2. t. 5(b) Direktive 2019/771.

51 T. 12. preambule Direktive 2019/771.

transponiranja Direktive 2019/771 u ZOO, kao i ranije Direktive 1999/44/EZ.

U literaturi koja se bavi pravom EU-a ističe se da je direktivama 2019/770 i 2019/771 područje djelovanja pravila o nedostacima prošireno s prodaje dobara na softver i digitalni sadržaj.⁵² No, transponiranje u hrvatsko pravo nije nastupila tako značajna promjena, jer se pravila o materijalnim nedostacima primjenjuju na sve naplatne ugovore, a ne isključivo na ugovor o kupoprodaji. To znači da se pravila o materijalnim nedostacima primjenjuju, npr. i kod autorskih ugovora (ako su sklopljeni kao naplatni pravni poslovi) kao i ugovora o licenci.

Prijelaz rizika u slučaju stvari s digitalnim elementima posebno je uređen. Rizik prelazi na kupca u trenutku kada je obavljena jednokratna isporuka digitalnog sadržaja ili digitalne usluge, odnosno kada je započela kontinuirana isporuka digitalnog sadržaja ili digitalne usluge.⁵³

5. POJAM NEDOSTATKA

5.1. Uvodno

Kada postoje materijalni nedostaci ZOO je dosada određivao u sedam točaka st. 1. čl. 401., pretežno jednostavnim rječnikom, nabrajajući okolnosti u kojima takav nedostatak postoji. Tek u t. 3. određivao je da nedostatak postoji ako predmet kojim je obveza ispunjena⁵⁴ nema „svojstva i odlike koje su... ugovorene“ što je objektivno nepotrebno zbog potpuno neprijeporne prednosti ugovorenih obilježja pred svim drugima, koja uvijek znači da nedostatak primarno postoji kada predmet kojim je obveza ispunjena nema ugovorena svojstva.⁵⁵ Istovremeno, ako je nepostojanje svih ugovorenih obilježja predmeta ispunjenja već spomenuto kao okolnost u kojoj postoji nedostatak, trebalo je biti na prvom mjestu, a ne tek na trećem.

Izmjene i dopune ZOO-a bitno su unaprijedile strukturu prikaza okolnosti u kojima postoji materijalni nedostatak tako što su na prvom mjestu, odnosno u st. 1. čl. 401. ZOO-a, navele više okolnosti u kojima takav nedostatak postoji zbog toga što predmet ispunjenja nema neko od ugovorenih obilježja. Na drugom mjestu, odnosno u st. 2. čl. 401. ZOO-a, navedeno je više okolnosti u kojima takav nedostatak postoji zbog toga što predmet ispunjenja nema neko od obilježja koja zahtijeva ZOO, a ugovorne strane drukčijim ugovaranjem nisu isključile od primjene odredbe ZOO-a koje sadrže te zahtjeve.

52 Twigg-Flesner, *Conformity of Goods and Digital Content/Digital Services*, 49.

53 Čl. 400. st. 6. ZOO.

54 Često se govori o nedostacima ispunjenja, ali se u literaturi navodi i kako se nedostaci na činidbi odražavaju kao nedostaci objekta činidbe, stvari ili pravu (Petar Klarić i Martin Vedriš, *Građansko pravo*, 14. izd. (Zagreb: Narodne novine, 2014.), 415, pa se stoga govori o nedostacima predmeta kojim je obveza ispunjena ili o nedostacima predmeta ispunjenja, podrazumijevajući da je riječ o objektu ili predmetu činidbe kojom je obveza ispunjena.

55 Slično Petrić, *Odgovornost za materijalne nedostatke stvari prema novom Zakonu o obveznim odnosima*, 102.

5.2. Nepostojanje ugovorenih obilježja

U tri točke st. 1. čl. 401. ZOO -a izrijekom govori o nepostojanju onog što je ugovoreno, pa materijalni nedostatak postoji ako predmet kojim je obveza ispunjena „*ne odgovara opisu, vrsti, količini i kvaliteti odnosno nema funkcionalnost, kompatibilnost, interoperabilnost i druge značajke*“⁵⁶, nije predan „*sa svom dodatnom opremom i uputama, uključujući upute za instalaciju*“⁵⁷ ili „*s ažuriranjima*“⁵⁸ kako je ugovoreno.

Odstupanje od ugovorenog izrijekom se ne spominje u t. 2. st. 1. čl. 401. ZOO-a, prema kojoj nedostatak postoji i „*ako stvar nije prikladna za bilo koju posebnu namjenu za koju je potrebna kupcu i s kojom je kupac upoznao prodavatelja najkasnije u trenutku sklapanja ugovora te u odnosu na koju je prodavatelj dao pristanak*“⁵⁹. Međutim, kupčevo upoznavanje prodavatelja s određenom posebnom namjenom znači da je kupac očitovao volju za sklapanje ugovora koji se odnosi na predmet s tom posebnom namjenom, pa prodavateljev pristanak s istom namjenom predmeta o kojem se sklapa ugovor znači suglasno očitovanje volje kojim pristaje na tu namjenu predmeta kao ugovorenu namjenu predmeta ugovora. Jednostavnije govoreći, i u slučaju iz citirane odredbe ZOO-a riječ je o materijalnom nedostatku koji postoji zbog odstupanja predmeta ispunjenja od ugovorenog.⁶⁰ Nepostojanje ugovorenog obilježja sastoji se u neprikladnosti predmeta kojim je obveza ispunjena za ugovorenu posebnu namjenu. Razlika toga rješenja u odnosu prema dosadašnjem je u tome što je prema postojećem rješenju neprijeporno riječ o ugovorenoj posebnoj namjeni, dok je prema dosadašnjem rješenju bilo dostatno da prodavatelj zna ili mora znati za posebnu namjenu, pa da nedostatak postoji.⁶¹

Prva i temeljna odredba nabraja više ugovorenih obilježja, nepostojanje bilo kojeg od njih znači materijalni nedostatak. Na prvom su mjestu ugovoreni opis i vrsta stvari koja je predmet kupoprodajnog ugovora, čime su izmjene i dopune ZOO-a izazvale ozbiljan problem. Prema neizmijenjenom čl. 166. st. 2. ZOO-a: „*nema pravovaljanog ispunjenja ako ono što je dužnik predao kao dugovanu stvar, a vjerovnik kao takvu primio, to uistinu nije, i vjerovnik ima pravo vratiti ono što mu je predano i zahtijevati dugovanu stvar*“. Dakle, kad identitet predanoga ne odgovara identitetu ugovorenog, odnosno kada je predana druga stvar, a ne ugovorena (*aliud*) dužnik nije ispunio obvezu, vjerovnik u odgovarajućem zastarnom roku ima pravo zahtijevati ispunjenje i to njegovo pravo nije ograničeno zahtjevom za pregledom stvari i obavješćivanjem o nedostatku identiteta predanog ugovorenom u kratkim prekluzivnim rokovima.⁶²

56 Čl. 401. st. 1. t. 1. ZOO.

57 Čl. 401. st. 1. t. 3. ZOO.

58 Čl. 401. st. 1. t. 4. ZOO.

59 Čl. 401. st. 1. t. 2. ZOO. Tako i § 434. st. 2. njemačkoga BGB-a.

60 Tako izričito § 434. st. 2. t. 2. njemačkoga BGB-a.

61 Tako i Petrić, *Odgovornost za materijalne nedostatke stvari prema novom Zakonu o obveznim odnosima*, 105.

62 U bitnom tako i Vilim Gorenc red., *Komentar Zakona o obveznim odnosima* (Zagreb: Narodne novine, 2014.), 247 *et seq.* i Ivan Bukljaš i Boris Vizner, *Komentar Zakona o obveznim*

Bitno drukčije, prema ZOO-u do izmjena i dopuna, kad je između predanog i ugovorenog postojalo identitet, ali predani predmet nije imao odgovarajuću kvalitetu ili je predana manja ili veća količina predmeta, kupčevo pravo zahtijevati predaju predmeta odgovarajuće kvalitete ili otklanjanje nedostatka u kvaliteti, kao i druga prava, bili su ograničeni zahtjevom za pregledom stvari i obavješćivanjem o nedostatku identiteta predanog ugovorenom u kratkim prekluzivnim rokovima. Ali, kupčeva su prava bila ograničena samo tada, a nikako i kada je predan *aliud*.

Navođenjem da materijalni nedostatak postoji kad predano ne odgovara opisu i vrsti koji su ugovoreni, izmjene i dopune ZOO-a predaju *aliuda* izjednačavaju s materijalnim nedostacima. Naime, vrsta se može poistovjetiti s rodnom, pa predaja stvari drugog roda umjesto ugovorenog više nije neispunjenje, nego ispunjenje s materijalnim nedostacima. Primjerice govoreći, predaja kukuruznoga brašna umjesto pšeničnog nije ispunjenje, nego ispunjenje s nedostatkom. Pod opisom se može podrazumijevati doslovno opis bitnih obilježja predmeta, ali i imenovanje predmeta, primjerice kad je riječ o individualnim stvarima, pa bi i u slučaju predaje druge individualne stvari, a ne ugovorene, postojao materijalni nedostatak, a ne neispunjenje obveze. Ali, budući da je čl. 166. st. 2. i dalje u ZOO-u u navedenim bi se okolnostima na temelju te odredbe istovremeno radilo o neispunjenju. Dakle, istovremeno bi bila riječ i o neispunjenju i o ispunjenju s materijalnim nedostatkom (*sic!*).⁶³

Predaju stvari koja ne odgovara ugovorenom opisu u režim u kojem su kupčeva prava ograničena zahtjevom za pregledom stvari i obavješćivanjem u kratkim prekluzivnim rokovima stavlja i Konvencija UN o međunarodnoj prodaji robe. Prema njoj isporuka drugoga predmeta, a ne ugovorenog, ne bi bila neispunjenje, a kupac bi propuštanjem obavješćivanja prodavatelja o tome izgubio sva prava koja mu pripadaju zbog toga,⁶⁴ osim u slučaju očite razlike između predmeta ugovora i predmeta koji je isporučen.⁶⁵ Kako su ta gledišta literature proturječna može se zaključiti da o pitanju je li riječ u tim slučajevima o neispunjenju obveze isporuke robe ili o neusklađenosti robe, postoje različita mišljenja.⁶⁶ Oštrinu izloženog problema, po autorovu mišljenju, ublažavaju dvije okolnosti. Okolnost što je kupac dužan pregledati primljeno, pri čemu u pravilu može utvrditi i identitet robe, odnosno utvrditi je li riječ o ugovorenom predmetu ili ne, pa autor smatra da bi načela

(*obligacionim*) odnosima, *Knjiga 3.* (Zagreb: bez oznake nakladnika, 1979.), 1596.

63 Njemački BGB u § 434. st. 5. izrijekom isporuku druge stvari umjesto ugovorene izjednačuje s materijalnim nedostacima (*Einem Sachmangel steht es gleich, wenn der Verkaeufser eine andere Sache als die vertraglich geschuldete Sache liefert*). U literaturi se navodi kako su posljedice takve isporuke iste kao i kod materijalnih nedostataka unatoč tome što se istodobno navodi kako isporuka *aliuda* pojmovno nije nedostatak (Grueneberg *Buergerliches Gestzbuch mit Nebengesetzen*, 81. Aufl. (München: C. H. Beck: 2022.), 676).

64 Tako i Ingeborg Schwenzer, *Schlechtriem & Schwenzer Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)* (Oxford: Oxford University Press, 2016.), 598.

65 Komentar tajništva UNCITRAL-a prema Bianca u Cesare Massimo Bianca i Joachim Michael Bonell, *Commentary on the International Sales Law the 1980 Vienna Sales Convention* (Milan: Giuffrè, 1987.), 273.

66 Tako Stefan Kroell *et al.* (eds.), *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)* (London: Bloomsbury, 2018.), 494.

savjesnosti i poštenja i dužnosti suradnje zahtijevala da kupac obavijesti prodavatelja o isporuci *aliud*. Drugu okolnost predstavlja izvjesnost da će prodavatelj redovito znati ili mu neće moći biti nepoznato da predaje *aliud*, a u tom slučaju kupac ne gubi prava ni kad je o neusklađenosti propustio obavijestiti prodavatelja u propisanim rokovima⁶⁷. Međutim, i tada će kupac biti u teškom položaju, jer je teret dokazivanja prodavateljeva znanja ili nemogućnosti neznanja za predaju *aliuda*, što su pozitivne činjenice koje treba dokazati onaj tko tvrdi da postoje.

Nepostojanje ugovorene količine i kvalitete standardno je i neprijeporno nedostatak, nepostojanje funkcionalnosti nepotrebno je posebno spominjati jer je istovjetno nepostojanju svojstava potrebnih za redovitu uporabu, a nepostojanje kompatibilnosti i interoperabilnosti može se uzeti kao dobrodošlo s obzirom na potrebna svojstva predmeta ugovora koji obuhvaćaju ili su digitalni sadržaj, danas sve češće prisutan.

5.3. *Nepostojanje obilježja koja zahtijeva ZOO*

Kad nije ugovoreno drukčije predmet ispunjenja treba imati sva obilježja koja zahtijeva ZOO u čl. 401. st. 2.⁶⁸ To proizlazi zaključivanjem *a contrario* iz okolnosti što ta odredba navodi obilježja čije nepostojanje znači materijalni nedostatak.

U ovom dijelu nema posebno važnih sadržajnih izmjena. Tako u bitnom u čl. 401. sadržajno odgovaraju sadašnja t. 1. st. 2. ranijoj t. 1. st. 1.,⁶⁹ sadašnja t. 2. st. 2. ranijoj t. 4. st. 1.,⁷⁰ sadašnja t. 4. st. 2. ranijoj t. 5. st. 1.,⁷¹ sadašnja t. 5. st. 2.

67 Prema čl. 407. ZOO-a: *Kupac ne gubi pravo da se pozove na neki nedostatak i kad nije ispunio svoju obvezu da stvar pregleda bez odgađanja, ili obvezu da u određenom roku obavijesti prodavatelja o postojanju nedostatka, a i kad se nedostatak pokazao tek nakon proteka dvije godine, odnosno kod trgovačkih ugovora šest mjeseci od predaje stvari, ako je taj nedostatak bio poznat prodavatelju ili mu nije mogao ostati nepoznat.*

68 Slično Petrić, *Odgovornost za materijalne nedostatke stvari prema novom Zakonu o obveznim odnosima*, 103.

69 Sadašnja t. 1. st. 2. glasi: *ako stvar nije prikladna za upotrebu u svrhe za koje bi se stvar iste vrste uobičajeno koristila, uzimajući u obzir, sve propise Europske unije i propise Republike Hrvatske, tehničke standarde ili, ako takvih tehničkih standarda nema, primjenjive kodekse ponašanja u određenom području ako oni postoje.* Ranija t. 1. st. 1.: *ako stvar nema potrebna svojstva za svoju redovitu uporabu ili za promet.* Izmjena je u izričitom navođenju akata koji se uzimaju u obzir kod ocjene o postojanju svojstava potrebnih za redovitu uporabu. Kako su propisi o kakvoći proizvoda u pravilu prisilni i dosada ih se trebalo uzimati u obzir. Posebno spominjanje kodeksa ponašanja upućivalo bi na to da nije riječ o važećim izvorima prava ili barem ne samo o njima.

70 Sadašnja t. 2. st. 2. glasi: *ako stvar ne odgovara kvaliteti i opisu uzorka ili modela koji je prodavatelj stavio na raspolaganje kupcu prije sklapanja ugovora.* Ranija t. 4. st. 1.; *kad je prodavatelj predao stvar koja nije jednaka uzorku ili modelu, osim ako su uzorak ili model pokazani samo radi obavijesti, pa bitne razlike nema.*

71 Sadašnja t. 4. st. 2. glasi: *ako stvar ne odgovara količini ili nema ona svojstva i druge značajke, uključujući one koje se odnose na trajnost, funkcionalnost, kompatibilnost i sigurnost, koji su uobičajeni za stvar iste vrste i koje kupac može razumno očekivati s obzirom na prirodu stvari te uzimajući u obzir sve javne izjave koje su dali prodavatelj ili druge osobe u prethodnim fazama lanca transakcija, uključujući proizvođača, ili koje su dane u njihovo ime, osobito u oglašavanju ili označavanju.* Ranija t. 5. st. 1.: *ako stvar nema svojstva koja inače postoje*

ranijoj t. 6. st. 1.,⁷² a sadašnja t. 6. st. 2. ranijoj t. 7. st. 1.⁷³ Nova je odredba prema kojoj nedostatak postoji ako predmet ispunjenja nije predan „s dodatnom opremom, uključujući ambalažu, upute za instalaciju ili druge upute, čiji primitak kupac može razumno očekivati“.⁷⁴

Razumno očekivanje kupca, kao kriterij prema kojem se ocjenjuje postojanje nedostatka, osim u ovoj odredbi, prisutan je i u odredbi t. 4. st. 2. čime je proširen broj slučajeva kad ZOO koristi kriterij, koji nije svojstven ni hrvatskom pravu ni pravnim porecima koji slijede tradiciju rimskog privatnog prava. Je li kupac mogao ili nije mogao štogod razumno očekivati, mišljenja smo da je moguće odrediti uz primjenu čl. 10. st. 1. i 2. ZOO-a, odnosno usporedbom određenoga kupca s drugom osobom istih zahtijevanih svojstava, tj. dobrog domaćina, dobrog gospodarstvenika ili dobrog stručnjaka, tako da je konkretni kupac mogao razumno očekivati ono što se zaključi da je mogla očekivati hipotetska osoba koja je dobar domaćin, dobar gospodarstvenik ili dobar stručnjak.⁷⁵ Razlog za to je u činjenici što zahtjev za postupanjem s odgovarajućom pozornošću podrazumijeva općenito razumno ponašanje, a ono uključuje i razumno očekivanje.⁷⁶

kod drugih stvari iste vrste i koja je kupac mogao opravdano očekivati prema naravi stvari, posebno uzimajući u obzir javne izjave prodavatelja, proizvođača i njihovih predstavnika o svojstvima stvari (reklame, označavanje stvari i dr.). Znatna je razlika samo spominjanje funkcionalnosti i kompatibilnosti, jer sve ostalo navedeno u sadašnjoj odredbi također proizlazi iz dosadašnje.

72 Sadašnja t. 5. st. 2. glasi: *ako je stvar nepravilno instalirana odnosno montirana, a usluga instalacije odnosno montaže čini dio ugovora o kupoprodaji i obavio ju je prodavatelj ili osoba za koju on odgovara.* Ranija t. 6. st. 1.: *ako je stvar nepravilno montirana pod uvjetom da je usluga montaže uključena u ispunjenje ugovora o prodaji,* pa nema bitne razlike.

73 Sadašnja t. 6. st. 2. glasi: *ako je stvar za koju je bilo predviđeno da ju instalira odnosno montira kupac nepravilno instalirana odnosno montirana od strane kupca, a nepravilna instalacija odnosno montaža je posljedica nedostatka u uputama koje je dostavio prodavatelj ili, u slučaju stvari s digitalnim elementima, koje je dostavio prodavatelj ili dobavljač digitalnog sadržaja ili digitalne usluge.* Ranija t. 7. st. 1.: *ako je nepravilna montaža posljedica nedostataka u uputama za montažu,* pa nema bitne razlike.

74 Čl. 401. st. 2. t. 3. ZOO.

75 Pojam razumne osobe prisutan je i u Konvenciji UN o međunarodnoj prodaji robe i u literaturi i sudskoj praksi se također govori kako je to hipotetička druga osoba (*Schwenzer, Schlechtriem&Schwenzer Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, 153 i odluka *Handelsgericht Aargau* od 5. veljače 2008., CISG-online, pristup 2. 11. 2022., <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=7658>).

76 Analizirajući dosadašnji tekst ZOO-a, koji je govorio o opravdanom očekivanju, S. Petrić zalaže se uporabu izraza „razumno očekivanje“, ali ne objektivizira kriterije za ocjenu „razumnosti“ (Petrić, *Odgovornost za materijalne nedostatke stvari prema novom Zakonu o obveznim odnosima*, 106). Ako se pojam razumnog očekivanja poveže s pojmom razumne osobe moglo bi se zaključiti kako razumnost zahtijeva stupanj pozornosti, znanja, inteligencije i prosudbe koji društvo očekuje od svojih članova za zaštitu vlastitih interesa i interesa drugih, brigu i izbjegavanje ekstreme odvažnosti i opreznosti, odnosno razboritost i odgovornost kao što razumnu osobu opisuju u *Black's Law Dictionary (Black's Law Dictionary*, pristup 2. 11. 2022., <https://thelawdictionary.org/reasonable-person/>), kao i Kroell, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, 155. Iscrpnije o tome v. Zvonimir Slakoper, *Pravo međunarodne kupoprodaje* (Zagreb: Narodne novine, 2020.), 68 *et seq.*

5.4. Proširenje pojma materijalnog nedostatka kod stvari s digitalnim elementima

5.4.1. Ažuriranje stvari s digitalnim elementima u potrošačkim ugovorima

U nekim primjerima predajom stvari s digitalnim elementima ne prestaje obveznopravni odnos između ugovornih strana. Naime, za neke stvari s digitalnim elementima tipično je da prodavatelj (ili treća osoba) osigurava potporu u smislu ažuriranja, jer bez ažuriranja objekt ugovora ne može obavljati svoju svrhu. Tipičan su primjer uređaji za satelitsku navigaciju, računala, pametni telefoni te pametni satovi. Antivirusni softver ne ulazi u području primjene Direktive 2019/771, jer kod njega u pravu nije riječ o stvari s digitalnim elementima, već o digitalnim elementima koji nisu inkorporirani u stvar, pa se na njih primjenjuje Direktiva 2019/770. No, u slučaju uređaja za satelitsku navigaciju primjenjuje se Direktiva 2019/771, što znači da je za postojanje materijalnog nedostatka, relevantno ne samo stanje u trenutku prijelaza rizika (uključujući i uzroke nedostatka), već i ono što se događalo nakon toga.

U potrošačkim ugovorima o kupoprodaji stvari s digitalnim elementima kojima je predviđena jednokratna isporuka digitalnog sadržaja ili digitalne usluge prodavatelj je dužan obavijestiti potrošača o ažuriranjima, uključujući sigurnosna ažuriranja koja su potrebna da stvar ostane bez nedostatka te mu osigurati ažuriranja tijekom razdoblja u kojem to potrošač može razumno očekivati s obzirom na vrstu i svrhu stvari i digitalnih elemenata te uzimajući u obzir okolnosti i prirodu ugovora o kupoprodaji.⁷⁷ To ne znači da je kod svakoga potrošačkog ugovora o kupoprodaji stvari s digitalnim elementima, prodavatelj obavezan isporučivati ažuriranja, već samo ako je to ili posebno ugovoreno⁷⁸ ili kada to potrošač može razumno očekivati.⁷⁹ Obveze ažuriranja nema ni u vezi s nekim stvarima s digitalnim elementima, jer one mogu biti konstruirane na način koji uopće ne omogućuje ažuriranje digitalne komponente (npr. digitalni satovi koji ne ulaze u kategoriju, tzv. pametnih satova) ili je ažuriranje praktično izvedivo samo od strane posebno osposobljenih osoba (npr. za tzv. *flash BIOS-a*). Doduše, u potonjem slučaju obveza ažuriranja može postojati uz obvezu da ju obavi osoba koja će za to biti posebno angažirana. Ažuriranja se mogu odnositi na sigurnosna ažuriranja ili na druga ažuriranja koja su povezana sa stvarima s digitalnim elementima.

U ZOO-u posebno je propisan rok koji se odnosi na obvezu osiguranja ažuriranja. Ako je riječ o ugovoru o kupoprodaji kojim je predviđena kontinuirana isporuka digitalnog sadržaja ili digitalne usluge na rok dulji od dvije godine ta obveza traje do isteka razdoblja za koji je ugovorena isporuka. Kod ugovora kod kojih je kontinuirana isporuka ugovorena na dvije godine ili kraće razdoblje obveza osiguranja ažuriranja traje dvije godine od trenutka prijelaza rizika.⁸⁰

Propust potrošača da u razumnom roku instalira ažuriranja dovodi do

77 Čl. 401.a st. 1. ZOO.

78 T. 28. preambule Direktive 2019/771.

79 T. 30. preambule Direktive 2019/771.

80 Čl. 401.a st. 2. ZOO.

oslobođenja prodavatelja od odgovornosti za nedostatak koji proizlazi isključivo iz propuštanja instalacije ažuriranja, pod pretpostavkom da je prodavatelj obavijestio potrošača o raspoloživosti ažuriranja i posljedicama propuštanja da ga instalira te ako propuštanje instalacije ili nepravilna instalacija ažuriranja od strane potrošača nisu posljedica nedostataka u uputama za instalaciju koje su mu dostavljene.⁸¹ Tipičan bi primjer bio propust potrošača ažurirati softver na uređaju za satelitsku navigaciju ili operativnog sustava na računalu ili pametnom telefonu zbog čega su računalo ili telefon izloženi sigurnosnim rizicima.

Prodavatelj ne odgovara za materijalne nedostatke u vezi s ažuriranjem ako je, u trenutku sklapanja ugovora, potrošač bio posebno obaviješten da određeno obilježje stvari odstupa od kriterija koji se koriste za određivanje nedostataka i ako je potrošač to izričito i zasebno prihvatio pri sklapanju ugovora.⁸²

5.4.2. Nedostatci kod potrošačkih ugovora s kontinuiranom isporukom digitalnog sadržaja ili digitalne usluge

Ako je potrošačkim ugovorom predviđena kontinuirana isporuka digitalnog sadržaja ili digitalne usluge na rok dulji od dvije godine, prodavatelj je odgovoran za nedostatke digitalnog sadržaja ili digitalne usluge koji se pojave u razdoblju u kojem se digitalni sadržaj ili digitalna usluga trebaju isporučivati na temelju ugovora o kupoprodaji.⁸³

Ako je potrošačkim ugovorom o kupoprodaji predviđena kontinuirana isporuka digitalnog sadržaja ili digitalne usluge tijekom određenoga razdoblja koje traje dvije godine ili kraće, prodavatelj je odgovoran za nedostatke digitalnog sadržaja ili digitalne usluge koji se pojave u roku od dvije godine od trenutka prijelaza rizika.⁸⁴ Rizik prelazi na kupca u trenutku kada je započela kontinuirana isporuka digitalnoga sadržaja ili digitalne usluge.⁸⁵

6. SANKCIJA U SLUČAJU OGRANIČENJA ILI ISKLJUČENJA ODGOVORNOSTI ZA NEDOSTATKE KOD POTROŠAČKIH UGOVORA

Odredbe ugovora kojima se ograničava ili isključuje odgovornost za nedostatke stvari kod potrošačkog ugovora prije nego što potrošač obavijesti prodavatelja o materijalnom nedostatku stvari nisu obvezujuće za potrošača.⁸⁶ Sankcija, ako je nedostatak bio poznat prodavatelju, a o njemu nije obavijestio kupca, kao i ako je prodavatelj nametnuo odredbu o ograničenju ili isključenju odgovornosti koristeći monopolski položaj, ništetnost je ugovorne odredbe.⁸⁷

81 Čl. 401.a st. 3. ZOO.

82 Čl. 401.a st. 4. ZOO.

83 Čl. 404.a st. 1. ZOO.

84 Čl. 404.a st. 2. ZOO.

85 Čl. 400. st. 6. ZOO.

86 Čl. 408. st. 3. ZOO.

87 Čl. 408. st. 2. ZOO.

7. POSLJEDICE POSTOJANJA NEDOSTATKA

7.1. Uvodno

Prema jednostavnijim odredbama dosadašnjega ZOO-a kupac koji je pravodobno i uredno obavijestio prodavatelja o nedostatku mogao je po svom izboru alternativno zahtijevati od prodavatelja da ukloni nedostatak, da mu preda drugu stvar bez nedostatka ili da snizi cijenu, a kumulativno s jednim od tih zahtjeva i uvijek zahtijevati naknadu štete.⁸⁸ Ako prodavatelj ni jedno nije učinio u razumnom roku imao je pravo sniziti cijenu ili raskinuti ugovor,⁸⁹ a prije isteka tog roka u četiri slučaja: (1) ako mu je prodavatelj nakon obavijesti o nedostacima priopćio da neće ispuniti ugovor, (2) ako iz okolnosti konkretnog slučaja očito proizlazi da prodavatelj neće moći ispuniti ugovor ni u naknadnom roku, (3) ako kupac zbog zakašnjenja prodavatelja ne može ostvariti svrhu radi koje je sklopio ugovor⁹⁰ i (4) ako bi način uklanjanja nedostatka, odnosno predaja druge stvari bez nedostatka imao za posljedicu znatne neugodnosti za kupca.⁹¹ Ako je naknadni rok bio točno određen ili je ispunjenje u određenom roku bilo bitan sastojak ugovora ugovor se raskidao po samom zakonu.⁹² Ova su pravila u bitnom ostala neizmijenjena, ali su dopunjena dodatnim pravilima.

7.2. Zahtjevi za otklanjanjem nedostatka i predajom stvari bez nedostatka

Možda najvažnije novo pravilo u vezi s kupčevim pravom zahtijevati otklanjanje nedostataka ili predaju druge stvari bez nedostatka sadrži odredba koja ovlašćuje prodavatelja da odbije uklanjanje nedostatka, čime u tim okolnostima isključuje kupčevo pravo zahtijevati otklanjanje nedostatka. Ono će biti isključeno zbog prodavateljeva prava odbiti uklanjanje nedostatka: (1) ako su popravak i zamjena nemogući ili (2) bi time prodavatelju bili prouzročeni nerazmjerni troškovi uzimajući u obzir sve okolnosti, a osobito vrijednost stvari bez nedostatka, značaj nedostatka i pitanje može li se popravak, odnosno zamjena obaviti bez znatnih neugodnosti za kupca.⁹³ Međutim, prema izričaju odredbe u tim bi okolnostima prodavatelju pripadalo i pravo odbiti zahtjev za predaju stvari bez nedostatka, jer odredba izrijekom govori o nemogućnosti popravka i zamjene, odnosno o pitanju mogućnosti obavljanja popravka, odnosno zamjene.⁹⁴

Novi je i izričiti odgovor na pitanje kojoj od strana pripada pravo izbora između uklanjanja nedostatka i predaje druge stvari bez nedostatka. Ono pripada kupcu, ali

88 Bivši čl. 410. ZOO.

89 Čl. 411. 412. st. 1. ZOO.

90 Čl. 412. st. 2. ZOO.

91 Čl. 412. st. 3. ZOO.

92 Čl. 413. ZOO.

93 Čl. 410. st. 4. ZOO.

94 Čl. 410. st. 4. glasi: *Prodavatelj je ovlašten odbiti uklanjanje nedostatka ako su popravak i zamjena nemogući ili bi mu time bili prouzročeni nerazmjerni troškovi uzimajući u obzir sve okolnosti, a osobito vrijednost stvari bez nedostatka, značaj nedostatka i pitanje može li se popravak odnosno zamjena obaviti bez znatnih neugodnosti za kupca.*

je ograničeno istim okolnostima kao što su okolnosti u kojima prodavatelju pripada pravo odbiti zahtjeve za uklanjanje nedostatka i predaju stvari bez nedostatka.⁹⁵ Dakle, u navedenim okolnostima ne samo što je isključeno kupčevo pravo izbora između zahtjeva za otklanjanje nedostataka i predaju stvari bez nedostataka, nego su ovlašćivanjem prodavatelja da odbije uklanjanje nedostatka i zamjenu stvari isključena oba ta prava kupca.

Dvije nove odredbe objektivno bespotrebno različitim frazama propisuju da troškove otklanjanja nedostatka i predaje druge stvari bez nedostatka snosi prodavatelj, odnosno da se oboje obavlja bez ikakvih troškova za kupca,⁹⁶ a, donekle korisnim se može uzeti izričito propisivanje kako se oboje obavlja „u razumnom roku od trenutka kada je kupac obavijestio prodavatelja o nedostatku te bez znatnih neugodnosti za kupca uzimajući u obzir prirodu stvari i svrhu za koju je kupcu ta stvar bila potrebna“,⁹⁷ u kojem bi slučaju kupcu pripadalo pravo na raskid ugovora. Iako je i dosada kupac bio dužan vratiti prodavatelju stvar s nedostatkom, osim u određenim slučajevima,⁹⁸ korisno je novom odredbom istaknuto da je stvar s nedostatkom kupac dužan prodavatelju staviti na raspolaganje.⁹⁹

7.3. Raskid ugovora

7.3.1. Općenito

Prema ZOO-u raskid ugovora je moguća posljedica očiglednosti da jedna strana neće ispuniti obvezu koja je nastala prije dospijeća ili poslije dospijeća i neispunjenja u naknadnom primjerenom roku, odnosno posljedica neispunjenja u roku one obveze čije vrijeme ispunjenja je bitan sastojak ugovora.¹⁰⁰ Analogno tome, i u slučaju postojanja materijalnih nedostataka i dosad je raskid ugovora bio posljedica: (1) ispunjenja s nedostacima one obveze „kod koje je ispunjenje u određenom roku bitan sastojak ugovora“¹⁰¹ i (2) bezuspješnog isteka naknadnog roka za otklanjanje nedostataka ili predaju predmeta ispunjenja bez nedostatka, tj. neispunjenja ugovora u naknadnom roku,¹⁰² odnosno moguća posljedica (3) očiglednosti da prodavatelj ni u naknadnom roku neće otkloniti nedostatke ili zamijeniti predmet ispunjenja istovrsnim predmetom bez nedostatka, tj. ispuniti ugovor,¹⁰³ (4) nastanka znatnih

95 Čl. 410. st. 3. *Prilikom ostvarivanja prava na uklanjanje nedostatka kupac ima pravo izbora između popravka i zamjene stvari, osim ako bi odabrani način uklanjanja nedostatka bio nemoguć ili ako bi njime u odnosu na drugi način uklanjanja nedostatka prodavatelju nastali nerazmjerni troškovi uzimajući u obzir sve okolnosti, a osobito vrijednost stvari bez nedostatka, značaj nedostatka i pitanje može li se popravak odnosno zamjena obaviti bez znatnih neugodnosti za kupca.*

96 Čl. 410. st. 2. i čl. 410.a st. 1. u vezi s čl. 399.a t. 1. ZOO.

97 Čl. 410.a st. 1. ZOO.

98 Čl. 417. ZOO.

99 Čl. 410.a ZOO.

100 Čl. 364., 363., 362., i 361. ZOO.

101 413. st. 2. ZOO.

102 413. st. 1. ZOO.

103 412. st. 2. ZOO.

neugodnosti za kupca koje bi bila posljedica načina uklanjanja nedostatka, odnosno predaje drugog predmeta bez nedostatka¹⁰⁴ i (5) nastanka nemogućnosti ostvarenja svrhe zbog koje je kupac sklopio ugovor zbog zakašnjenja prodavatelja.¹⁰⁵

Raskid ugovora bio je posljedica u slučajevima navedenim pod (1) i (2), zato što je nastupao *ex lege*, a moguća posljedica u slučajevima navedenim pod (3), (4) i (5) jer je nastupao samo ako je kupac izjavio da ga raskida.¹⁰⁶ Odredbe čl. 412. i 413. ZOO-a, u kojima su opisani ti slučajevi, ostale su neizmijenjene. Neizmijenjena je i odredba čl. 411. koja podupire pravilo o prvenstvenom prodavateljevom pravu na otklanjanje nedostataka ili predaju predmeta ispunjenja bez nedostatka i ističe kako u slučaju izostanka toga kupac „*zadržava pravo raskinuti ugovor*“⁶.

Nova odredba st. 5. čl. 410. ZOO-a još jednom, uz odredbu čl. 412. st. 1. ZOO-a¹⁰⁷, ističe da je kupčevo pravo na raskid ugovora u pravilu podredno u odnosu na prodavateljevo pravo da otkloni nedostatke ili preda predmet ispunjenja bez nedostataka.¹⁰⁸ Istovremeno dugom i složenom formulacijom opisuje okolnosti u kojima kupac jednostranom izjavom volje ima pravo raskinuti ugovor, ali pretežni dio te formulacije objektivno nepotrebno navodi iste okolnosti koje navode čl. 412. Drugim riječima, st. 5. čl. 410. ZOO u usporedbi s dosadašnjim stanjem samo ponavlja da kupac stječe pravo jednostranom izjavom raskinuti ugovor ako bi otklanjanje nedostatka kupcu prouzročilo znatne neugodnosti,¹⁰⁹ ako je prodavatelj izjavio da neće otkloniti nedostatak, odnosno odbio to učiniti¹¹⁰ i ako iz okolnosti očito proizlazi da prodavatelj neće otkloniti nedostatak u razumnom roku.¹¹¹

Tim okolnosti dodaje dvije nove u kojima kupac također ima pravo jednostrano raskinuti ugovor. Stječe ga „*ako je nedostatak tako ozbiljan da opravdava trenutačno sniženje cijene ili raskid ugovora*“ i ako prodavatelj „*nije uklonio nedostatak u skladu s člankom 410.a stavcima 2. i 3.*“ ZOO.

Obje ove odredbe u pravnoj praksi izazvat će više nedoumica, a prvu treba izložiti kritici i iz načelnih razloga. Ta odredba svakako će izazvati potrebu da se u svakom stvarnom slučaju ocjenjuje ozbiljnost nedostatka, a kako nema naznaka o tome koji ili kakvi su nedostaci ozbiljni, otvorit će nepotreban prostor slobodi kod

104 412. st. 3. ZOO.

105 412. st. 2. ZOO.

106 Tako i Gorenc, *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, 709 et seq. Bukljaš, Vizner, *Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima*, Knjiga 3., 1639 et seq.

107 Odredba čl. 412. st. 1. ZOO glasi: *Kupac može raskinuti ugovor samo ako je prethodno dao prodavatelju naknadni primjereni rok za ispunjenje ugovora.*

108 *Kupac ima pravo na sniženje cijene ili na raskid ugovora tek ako prodavatelj nije uklonio nedostatak....* U tekstu čl. 410. st. 5. ne spominje se zamjena stvari s nedostatkom stvari bez nedostatka, ali treba podrazumijevati da su učinci izostanka zamjene stvari i otklanjanja nedostataka uvijek istovjetni. Uz to, ista odredba suvišno navodi da kupac ima pravo na raskid ugovora *ako nedostatak postoji unatoč pokušaju prodavatelja da ga ukloni*, jer ni u tom slučaju prodavatelj nije otklonio nedostatak, a za odgovornost za nedostatke odgovara prema objektivnom, a ne subjektivnom kriteriju.

109 Bitno istovjetno čl. 412. st. 3. ZOO-a.

110 To je bitno istovjetno priopćenju da neće ispuniti ugovor iz čl. 412. st. 2. ZOO-a.

111 To je bitno istovjetno očiglednosti da prodavatelj neće moći otkloniti nedostatak u naknadnom roku iz čl. 412. st. 2. ZOO-a.

donošenja odluke o ozbiljnosti nedostatka. Načelno govoreći, ona teško proturječi odredbama ZOO koje dužniku daju pravo na primjeren naknadni rok i za ispunjenje uopće i za uredno ispunjenje, tj. ispunjenje bez nedostataka, uvijek osim kad je rok za (uredno) ispunjenje bitan sastojak ugovora, kad je jasno da ugovor neće biti tako ispunjen u naknadnom roku ili bi takvim ispunjenjem u naknadnom roku kupcu bile prouzročene znatne neugodnosti. Drugim riječima, ova odredba može biti shvaćena tako da prodavatelju s pomoću neodređenoga pojma koji lako može biti shvaćen subjektivno, oduzima pravo koje mu redovito pripada i u težim situacijama, kao što je zakašnjenje s ispunjenjem uopće. Primjerice govoreći, pravo mu može biti oduzeto u situaciji u kojoj nedostatak funkcionalnosti može biti otklonjen u neobično kratkom roku, bez štete za kupca i kad rok nije bitan sastojak ugovora (*sic!*).

Uz to, kupac stječe pravo na raskid ugovora i ako prodavatelj nije uklonio nedostatak u skladu s dvije nove odredbe. Stječe ga ako prodavatelj nije preuzeo stvar radi otklanjanja nedostatka ili zamjene i snosio troškove preuzimanja i ako je stvar s nedostatkom prije pojave nedostatka bila instalirana odnosno montirana, a prodavatelj nije tu stvar demontirao, odnosno deinstalirao, a potom je ponovno montirao, odnosno instalirao ili snosio troškove deinstalacije, odnosno demontaže i ponovne instalacije, odnosno montaže.¹¹² Prodavatelj je dužan ispuniti obvezu u cijelosti kako ona glasi i bez nedostataka ispunjenja. Ako je tako ne ispuni, prodavatelj snosi i treba snositi posljedice, a kupac koji je savjestan ne smije ih snositi. Imajući to u vidu, odredba koja prodavatelju nalaže deinstalaciju, odnosno demontažu, stvari s nedostatkom, koja podrazumijeva njegovu dužnost da poduzme sve radnje potrebne za to na mjestu gdje se ta stvar nalazi i otklanja potrebu da bilo kakve radnje poduzima savjesna ugovorna strana, dobrodošla je kao instruktivna. Istovremeno i ova obveza i obveza preuzimanja stvari s nedostatkom u funkciji su otklanjanja nedostataka ili predaje stvari bez nedostatka. Tako ako njihovo neispunjenje dovede do neispunjenja obveze otklanjanja nedostatka ili predaje stvari bez nedostatka u primjerenom ili razumnom roku, kupac ionako stječe pravo raskinuti ugovor. Stoga odredbe čl. 410a st. 2. i 3. u bitnom pridonose samo jednostavnijem razumijevanju pravnog položaja strana kakvo bi postojalo i bez njih.

Prema izričaju čl. 410. st. 5. u vezi s čl. 410a st. 2. *in fine* ZOO-a, u slučaju kupčeva snošenja troškova prodavateljevoga preuzimanja stvari s nedostatkom kupcu bi također pripadalo pravo jednostrano raskinuti ugovor. Primjerice govoreći, moguće je zamisliti situaciju u kojoj kupac stvar s nedostatkom pošalje prodavatelju na njegov zahtjev i snosi troškove slanja, odnosno prijevoza, a prodavatelj u razumnom roku otkloni nedostatak i pošalje je kupcu, ali mu ne naknadi troškove slanja, odnosno prijevoza, unatoč tome što je to dužan prema čl. 410a st. 2. *in fine* ZOO-a. Premda autori nisu skloni baviti se pitanjem opravdanosti zakonskih rješenja kao metajuridičkim pitanjem, ipak bi se trebalo postaviti pitanje je li u takvoj situaciji opravdano kupcu dati pravo na jednostrani raskid ugovora, unatoč tomu što bi imao pravo zahtijevati od prodavatelja naknadu troškova preuzimanja stvari s nedostatkom. Isto bi vrijedilo i ako je kupac također demontirao ili deinstalirao stvar s nedostatkom.

Okolnosti u kojima se ugovor raskida *ex lege* ostale su neizmijenjene.

¹¹² Čl. 410.a st. 2. i 3. ZOO.

Ako je nedostatak neznan, kupac nema pravo na raskid ugovora kao i dosada, ali je novom odredbom izričito propisano kako je teret dokazivanja da je nedostatak neznan na prodavatelju.¹¹³

7.3.2. Raskid potrošačkog ugovora zbog materijalnih nedostataka

U odnosu na ranije uređenje novina je raskid ugovora izjavom potrošača. Naime, ako prodavatelj u naknadnom razumnom roku ne ispuni potrošački ugovor, potrošač je ovlašten izjaviti da se ugovor raskida.¹¹⁴ Drugim riječima, potrošački ugovor se ne raskida *ex lege*, za razliku od svih ostalih ugovora, kod kojih, kao i do sada, ako prodavatelj u naknadnom roku ne ukloni nedostatak raskid ugovora nastupa po samom zakonu. U literaturi se smatra da se time potrošače dovelo u nepovoljniji položaj u odnosu na kupce kod drugih vrsta ugovora.¹¹⁵ No zbog činjenice da je Direktiva 2019/771 direktiva maksimalne harmonizacije, hrvatski zakonodavac nije smio zadržati rješenje o raskidu *ex lege* za potrošačke ugovore.

Još je u starom ZOO-u postojalo posebno pravilo koje je uređivalo raskid ugovora zbog materijalnih nedostataka, kada je jednim ugovorom i za jednu cijenu prodano više stvari, a samo neke od njih imaju nedostatke.¹¹⁶ Rješenje prema kojem se ugovor raskida samo u odnosu na stvari koje imaju nedostatak, kao i iznimke od toga pravila kada se ugovor raskida u cjelini, zadržano je do danas.¹¹⁷ No, ako pravo na raskid cijelog ugovora pripada prodavatelju, a to je kada stvari čine cjelinu, pa kupac izjavi da ugovor raskida samo u pogledu nekih stvari, uvedeno je novo pravilo. Naime, pravo prodavatelja na raskid ugovora i u pogledu ostalih stvari ne primjenjuje se na potrošačke ugovore.¹¹⁸

Nova pravila uvedena su i u vezi s uređenjem tko snosi trošak povrata stvari nakon raskida. Ako kupac raskine ugovor o kupoprodaji, kupac vraća stvar prodavatelju na trošak prodavatelja.¹¹⁹ Propisano je i da prodavatelj kupcu nadoknađuje cijenu plaćenu za stvar nakon što primi tu stvar ili od kupca primi dokaz da je stvar poslao natrag.¹²⁰ Oba pravila vrijede za sve vrste ugovora, a ne isključivo za potrošačke ugovore.

7.4. Sniženje cijene

Prema dosadašnjim i sadašnjim odredbama ZOO-a kupac je ovlašten „zahtijevati ... *sniženje cijene*“¹²¹ ali sadašnje navode i da „*kupac ima pravo na sniženje cijene*“.¹²² Imajući u vidu pravno teorijsko razlikovanje pojmova (subjektivnog)

113 Čl. 410. st. 8. ZOO.

114 Čl. 413.a ZOO.

115 Baretić, *Novine u Zakonu o obveznim odnosima – odgovornost za materijalne nedostatke*, 203.

116 Čl. 494. staroga ZOO-a.

117 Čl. 416. ZOO.

118 Čl. 416. st. 3. ZOO.

119 Čl. 419. st. 3. ZOO.

120 Čl. 419. st. 4. ZOO.

121 Čl. 410. st. 1. t. 3) dosadašnjeg i sadašnjeg ZOO-a.

122 Čl. 410. st. 5. ZOO.

prava i zahtjeva, prema kojem osoba kojoj pripada zahtjev uvijek ima subjektivno pravo, ali osobi koja ima subjektivno pravo nužno ne pripada zahtjev, nego ga ona stječe tek ako druga strana dobrovoljno u određeno vrijeme ne ispuni svoju pravnu dužnost, može se reći da pravo na sniženje cijene kupac stječe čim predana stvar ima nedostatak (a on ga je sačuvao pravovremenim obavješćivanjem). Odvojeno je pitanje trenutka u kojem on stječe zahtjev i sredstva za ostvarenje zahtjeva, tj. pravnu mogućnost podizanja tužbe, izjavljivanja prijeboja ili stavljanja prigovora.

Dosadašnje odredbe ZOO nisu hijerarhizirale pravo na sniženje cijene u odnosu prema pravu na otklanjanje nedostatka i na predaju druge stvari bez nedostatka. Stoga se moglo zaključiti kako je ono pripadalo kupcu alternativno pravu na otklanjanje nedostatka i na predaju druge stvari bez nedostatka.¹²³ Različito od toga, sadašnji ZOO pravo na sniženje cijene kupcu daje u istim okolnostima u kojima mu daje pravo raskinuti ugovor jednostranom izjavom volje prema odredbi čl. 410. st. 5. Budući da pravo na sniženje cijene stječe u istim okolnostima u kojima stječe pravo raskinuti ugovor jednostranom izjavom volje, dio izlaganja o jednostranom raskidu ugovora izjavom kupca na odgovarajući način vrijedi i za sniženje cijene. Drugim riječima, kupčevo pravo na sniženje cijene dopijeva i on stječe zahtjev i naprijed spomenuta sredstva za njegovo ostvarenje pod istim pretpostavkama i u istom trenutku kad jednostranom izjavom može valjano raskinuti ugovor i alternativno mogućnosti valjanog raskida ugovora na taj način.

Kao i dosad „cijena se snižava prema odnosu između vrijednosti stvari bez nedostatka i vrijednosti stvari s nedostatkom, u vrijeme sklapanja ugovora“.¹²⁴

7.5. Odogoda plaćanja

Do izmjena i dopuna koje se prikazuju ZOO je sadržavao odredbu o pravilu istodobnog ispunjenja obveza iz dvostrano obveznih ugovora, koja ovlašćuje jednu stranu da odbije ispunjenje vlastite obveze „ako druga strana ne ispuni ili nije spremna istodobno ispuniti svoju obvezu, osim ako je što drugo ugovoreno ili zakonom određeno, ili ako što drugo proistječe iz naravi posla“¹²⁵. Kad se primjenjuje ovo pravilo, a kupac je već pri primanju ispunjenja uočio nedostatak i o njemu obavijestio prodavatelja, kupac nije bio dužan primiti ispunjenje,¹²⁶ jer ispunjenje s nedostacima nije uredno, a time niti ispuniti svoju obvezu plaćanja.

Međutim, ako su strane ugovorile plaćanje u nekom roku nakon predaje ili je to proizlazilo iz zakona ili prirode posla moglo se stati na stajalište da kupčeva obveza plaćanja dopijeva kako je ugovoreno, tj. da prodavateljevo ispunjenje s nedostacima ne utječe na dospjeće kupčeve obveze plaćanja. Jednostavnije govoreći, moglo se zaključiti da je kupac dužan platiti u ugovorenom roku neovisno o tome je li prodavatelj ispunio obvezu predaje bez nedostataka ili s nedostacima, osim ako bi se prihvatila analogna primjena navedenog pravila na te situacije.

123 Usp. Gorenc, *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, 720.

124 Čl. 420. ZOO, Bukljaš, Vizner, *Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima, Knjiga 3.*, 1632 i Gorenc, *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, 720.

125 Čl. 358. st. 1. ZOO.

126 Osim u slučaju iz čl. 443. ZOO-a.

Zbog toga je dobrodošla nova odredba o utjecaju ispunjenja s materijalnim nedostatkom na dospijeeće kupčeve obveze plaćanja, koja izrijeком određuje da „kupac ima pravo uskratiti plaćanje bilo kojeg nepodmirenog dijela cijene sve dok prodavatelj ne ispunji svoje obveze po osnovi odgovornosti za materijalne nedostatke“.¹²⁷ Po samom zakonu, dakle, kupac stječe pravo odgoditi ispunjenje svoje obveze. To pravo može se uzeti kao kupčevo protupravo prodavateljevom pravu zahtijevati plaćanje, koje prodavatelj zahtjev za plaćanje čini neutemeljenim, što je usporedivo s *exceptio rite non adimpleti contractus*.¹²⁸ Pravo na odgodu plaćanja kupac stječe samo ako je pravovremeno obavijestio prodavatelja o nedostacima, jer ako nije gubi sva prava zbog nedostataka, a time i prodavatelj gubi obveze koje zbog toga ima prema kupcu, pa se ne može govoriti o njihovom ispunjenju, do kada bi inače kupac imao pravo na odgodu plaćanja.¹²⁹ Iznimno, ako je prodavatelj znao za nedostatak ili mu on nije mogao ostati nepoznat, kupac će imati pravo na odgodu plaćanja makar o nedostatku nije obavijestio prodavatelja, jer u tom slučaju zadržava svoja prava, a prodavatelj svoje obveze zbog nedostataka.¹³⁰

Neprijeporno je da kupac stječe ovo pravo ako nije drukčije ugovoreno. Ali, kako se sa sigurnošću ne može tvrditi da je citirana odredba prisilna, sa sigurnošću se ne može ni stati na stajalište da je strane ugovorom ne mogu isključiti od primjene. Načela slobode uređenja obveznih odnosa i *favor contractus*¹³¹ upućivala bi na to da je i izostanak ugovornog isključenja ovog prava, odnosno ove odredbe, od primjene pretpostavka kupčevog stjecanja prava utemeljenog ovom odredbom.

Vrijeme do kojeg kupcu pripada pravo na odgodu plaćanja opisano je kao vrijeme dok prodavatelj ne ispunji svoje obveze na temelju odgovornosti za materijalne nedostatke. Ako kupac zahtijeva otklanjanje nedostatka ili predaju druge stvari bez nedostatka, a ne postoji ni jedna od okolnosti koje prodavatelju daju pravo odbiti uklanjanje nedostatka ili zamjenu, a kupac izvrši pravo na raskid ugovora, pravo na odgodu plaćanja na temelju citirane odredbe postoji sve do raskida ugovora, ali raskidom ugovora prestaje obveza plaćanja,¹³² pa kupac više neće biti dužan platiti cijenu. Isto vrijedi i ako bi ugovor bio raskinut po samom zakonu.

Na temelju odgovornosti za materijalne nedostatke, prodavatelj je obavezan kupcu popraviti štetu pretrpljenu zbog nedostatka, pa korištenje množine u citiranoj odredbi, koje upućuje na postojanje prava odgoditi plaćanje do ispunjenja svih

127 Čl. 410. st. 6. ZOO.

128 Prigovor neizvjesnog ispunjenja iz čl. 359. ZOO-a, o kojem v. Gorenc, *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, 582 et seq.

129 Čl. 403. i 404. ZOO. Iscrpno o dužnosti obavješćivanja o nedostacima v. Bukljaš, Vizner, *Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima, Knjiga 3.*, 1600 et seq.

130 Čl. 407. ZOO.

131 Prema načelu *favor contractus* ugovor treba ostati valjan uvijek kad je to moguće i općenito treba predmnijevati da ga ne treba držati ništetnim zbog nekih potpuno formalnih razloga (<https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780192897497.001.0001/acref-9780192897497-e-4983>). U ZOO-u ono nije izrijeком navedeno među načelima, ali se može izvesti iz pravila o ništetnosti, o čemu v. Slakoper et al., *Obvezno pravo, Opći dio s uvodom u privatno pravo*, 598 et seq.

132 Čl. 419. st. 1. u vezi s čl. 368. ZOO. Tako i Klarić i Vedriš, *Građansko pravo*, 422.

prodavateljevih obveza na temelju te odgovornosti upućuje na to da ono postoji sve dok prodavatelj kupcu ne naknadi štetu. Ako bi bio dužan naknaditi štetu u novcu i postojale bi pretpostavke prijeboja trebalo bi uzeti da su strane ovlaštene prebiti tražbine, a ako nisu iste visine da bi preostala obveza plaćanja razlike. Pravo odgoditi plaćanje postojalo bi do prijeboja, a na isti bi se način moglo pristupiti i ako bi kupcu pripalo pravo na sniženje cijene. Ako bi bila riječ o naturalnoj restituciji, pravo odgoditi plaćanje postojalo bi do restitucije.

7.6. *Popravljanje štete*

Nova i brisana odredba ZOO-a o kupčevom pravu na popravljanje štete su istovjetne,¹³³ pa je kupčevo pravo na popravljanje štete ostalo istovjetno kao i dosad. Ipak, mogla se iskoristiti prilika za poboljšanje te odredbe u odnosu na njena dva elementa. Prema njoj kupac ima pravo na popravljanje štete „*prema općim pravilima o odgovornosti za štetu*“, što se može pogrešno shvatiti kao prvenstvena primjena općih pravila o izvanugovornoj odgovornosti za štetu umjesto prvenstvene primjene pravila o odgovornosti za štetu zbog zakašnjenja ili neispunjenja, odnosno prvenstvene primjene pravila o odgovornosti za štetu zbog povrede ugovora.¹³⁴ Ona neprijeporno proizlazi iz okolnosti što je ovdje riječ o ugovornoj odgovornosti za štetu, pa se opća pravila o izvanugovornoj odgovornosti za štetu primjenjuju podredno tim pravilima.¹³⁵ Ista odredba izrijeком navodi „*štetu koju je zbog nedostatka stvari (kupac - op. a.) pretrpio na drugim svojim dobrima*“ kao dio štete na čije popravljanje kupac ima pravo, što je objektivno nepotrebno. Opseg odgovornosti ugovorne strane za štetu, naime, ovisi o njenu subjektivnom odnosu prema povredi ugovora kao štetnoj radnji¹³⁶ i ta je strana dužna u okviru tog opsega naknaditi svu štetu,¹³⁷ koju je njena povreda ugovora prouzročila uz primjenu adekvacijske teorije, pa otpada potreba isticanja štete na pojedinim dijelovima oštećenikove imovine, kao što čini citirani dio odredbe ZOO.

133 Bivši čl. 410. st. 2. i sadašnji čl. 410. st. 2. glase: *U svakom od tih slučajeva kupac ima pravo i na popravljanje štete prema općim pravilima o odgovornosti za štetu, uključujući i štetu koju je zbog nedostatka stvari pretrpio na drugim svojim dobrima.* Uvodne riječi u svakom od tih slučajeva upućuju na to da kupac ima pravo na popravljanje štete kumulativno sa svakim od ostalih prava koja mu pripadaju zbog nedostataka, dakako pod pretpostavkom da je pravodobno i uredno obavijestio prodavatelja o nedostatku.

134 Odredbe ZOO-a o pravu na popravljanje štete zbog neispunjenja ili zakašnjenja dužnika ugovorne obveze iz čl. 342.-349. treba primijeniti na sve slučajeve odgovornosti ugovorne strane za štetu drugoj strani, koji se zbirno mogu opisati kao povreda ugovora, o čemu iscrpnije v. Slakoper *et al.*, *Obvezno pravo, Opći dio s uvodom u privatno pravo*, 676.

135 Čl. 349. ZOO.

136 Prema čl. 346. st. 1. ZOO-a: *vjerovnik ima pravo na naknadu obične štete i izmakle koristi te pravičnu naknadu neimovinske štete, koje je dužnik u vrijeme sklapanja ugovora morao predvidjeti kao moguće posljedice povrede ugovora, a s obzirom na činjenice koje su mu tada bile poznate ili morale biti poznate*“, a prema čl. 346. st. 2. ZOO „*u slučaju prijave ili namjernog neispunjenja zbog krajnje nepažnje vjerovnik ima pravo zahtijevati od dužnika naknadu cjelokupne štete koja je nastala zbog povrede ugovora, bez obzira na to što dužnik nije znao za posebne okolnosti zbog kojih su one nastale.*

137 Čl. 1090. ZOO.

8. ODGOVORNOST ZA MATERIJALNE NEDOSTATKE U LANCU ISPORUKU

Direktiva 2019/771 osim što pretežno uređuje odgovornost za materijalne nedostatke kod potrošačkih ugovora, sadrži pravila i o trgovačkim ugovorima, pa su ona također transponirana u ZOO. Naime, kada prodavatelj ukloni materijalni nedostatak i/ili popravi štetu zbog materijalnog nedostatka kupcu, tada se postavlja pitanje ima li on prava prema svojem prodavatelju, odnosno osobi koja se u lancu isporuke nalazi prije njega. Takav prodavatelj, u ulozi kupca ima također prava iz odgovornosti za materijalne nedostatke prema svojem prodavatelju.¹³⁸ No, zbog činjenice da je materijalni nedostatak otkrio tek njegov kupac, prodavatelj prema svojem prodavatelju često neće moći ostvarivati prava iz odgovornosti za materijalne nedostatke zbog protoka rokova. To posebni dolazi do izražaja kada je krajnji kupac potrošač, kojem stoje na raspolaganju dulji rokovi, nego njegovom prodavatelju koji sa svojim prednikom u lancu isporuke sklapa trgovački ugovora.

Zbog toga prodavatelj u odnosu na kojeg je kupac ostvario prava iz odgovornosti za materijalne nedostatke ima prava prema svojem prodavatelju (tzv. prethodni prodavatelj), ako su ispunjene pretpostavke odgovornosti za materijalne nedostatke, a od prijelaza rizika između prodavatelja i prethodnog prodavatelja nije prošlo više od dvije godine.^{139, 140} Prodavatelj je dužan bez odgađanja obavijestiti prethodnog prodavatelja o tome da je kupac prema njemu ostvario prava iz odgovornosti za materijalne nedostatke i dostaviti mu sve podatke važne za prosuđivanje odgovornosti.¹⁴¹

Odgovornost za materijalne nedostatke u lancu isporuke odnosi se i na odnos između prethodnog prodavatelja i njegovog prednika.¹⁴²

9. JAMSTVO

Izmjene i dopune ZOO-a zahvatile su i institut jamstva, koji je od promjena 1. siječnja 2022. uređen pod nazivom komercijalno jamstvo. Kao i do sada za prava i obveze iz jamstva ključan je sadržaj samog jamstva, jer jamstvo za razliku od odgovornosti za materijalne nedostatke koja proizlazi iz zakona, proizvodi učinke samo ako su ga proizvođač i/ili prodavatelj dali. Izričito propisano da na sadržaj jamstva utječu i povezani reklamni materijali koji su dostupni u trenutku ili prije sklapanja ugovora.¹⁴³ Ranije je bilo određeno da jamstvo obvezuje bez obzira na oblik u kojem je dano, pri čemu se samo spominjalo da jamstvo može biti u obliku jamstvenog lista, usmene izjave ili reklamiranja.¹⁴⁴ Sada je izričito uređen i odnos

138 Čl. 422. st. 1. ZOO.

139 Čl. 422. st. 2. i 4. ZOO.

140 Dopušteno je ugovarati drukčije rokove, isključenje, ograničenje, odnosno proširenje odgovornosti prethodnog prodavatelja u odnosu na prodavatelja (čl. 422. st. 5. ZOO).

141 Čl. 422. st. 3. ZOO.

142 Čl. 422. st. 6. ZOO.7431

143 Čl. 423. st. 1. ZOO.

144 Čl. 423. st. 3. od izmjena i dopuna iz Narodnih novina, br41/08.

između izjave o jamstvu i povezanih reklamnih materijala. Naime, ako su uvjeti jamstva navedeni u izjavi o komercijalnom jamstvu manje povoljni za kupca od uvjeta utvrđenih u povezanom reklamnome materijalu, komercijalno jamstvo je obvezujuće prema uvjetima utvrđenima u reklamnome materijalu koji se odnosi na komercijalno jamstvo, osim ako je prije sklapanja ugovora povezani reklamni materijal bio ispravljen na jednak ili usporediv način kao i kada je dan.¹⁴⁵

10. ZAKLJUČNE NAPOMENE

Stupanjem na snagu izmjena i dopuna ZOO-a 1. siječnja 2022. institut materijalnih nedostataka nije radikalno izmijenjen. Najvažnija promjena odnosi se na uvođenje hijerarhije između prava kupca, koja ranije nije postojala osim u odnosu na raskid ugovora. Izmjene se mogu podijeliti u dvije skupine. U prvoj su izmjene koje se odnose na potrošačke ugovore i uglavnom se svode na pravno uređenje materijalnih nedostataka kod stvari s digitalnim elementima. U drugoj su skupini izmjene koje se odnose na sve ugovore (npr. kod opisa nedostataka), pa čak i na trgovačke ugovore (odgovornost za nedostatke u lancu isporuke).

Veliki izazov u primjeni propisa na području materijalnih nedostataka povezan je s načinom transponiranja direktiva 2019/770 i 2019/771 u hrvatski pravni poredak. Direktiva 2019/770 koja se primjenjuje isključivo na potrošačke ugovore transponirana je u poseban zakon, i to čak ne u Zakon o zaštiti potrošača, već još „specijalniji“ propis. S druge strane, Direktiva 2019/771 transponirana je u opći propis obveznog prava - ZOO. Poseban zakon koji služi transponiranju Direktive 2019/770 primjenjuje se isključivo na potrošačke ugovore. Prema tome, materijalni nedostaci kod ostalih vrsta ugovora uređeni su ZOO-om.

LITERATURA

1. Baretić, Marko. „Novine u Zakonu o obveznim odnosima – odgovornost za materijalne nedostatke“. U: *Zbornik Susreta pravnik u Opatiji '22.*, ur. Miljenko Giunio, 187-206. Zagreb: Hrvatski savez udruga pravnika u gospodarstvu, 2022.
2. Bianca, Cesare Massimo, Joachim Michael Bonell. *Commentary on the International Sales Law the 1980 Vienna Sales Convention*. Milan: Giuffrè, 1987.
3. Bilić, Antun. „Trgovac, poduzetnik i trgovački ugovori“. u: Siniša Petrović *et al.* ur. *Liber Amicorum Zoran Parać*, 147-176. Zagreb: Pravni fakultet, 2022.
4. *Black's Law Dictionary*, pristup 2. 11. 2022., <https://thelawdictionary.org/reasonable-person/>
5. Bukljaš, Ivan i Boris Vizner. *Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima*, Knjiga 3. Zagreb: bez oznake nakladnika, 1979.
6. CISG-online, pristup 2. 11. 2022., <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=7658>
7. Gavella, Nikola, ur. *Stvarno pravo. Svezak 1*. Zagreb: Narodne novine, 2007.
8. Gorenc, Vilim red. *Komentar Zakona o obveznim odnosima*. Zagreb: Narodne novine, 2014.
9. Grueneberg *Buergerliches Gestzbuch mit Nebengesetzen*, 81. Aufl. München: C.H. Beck Verlag, 2022.

10. Josipović, Tatjana i Ivana Kanceljak. „Pravna sredstva u slučaju ispunjenja s nedostatkom“. U: Josipović, Tatjana (ur.): *Privatno pravo Europske unije – Posebni dio*, 87-98. Zagreb: Narodne novine, 2022.
11. Klarić, Petar i Martin Vedriš. *Građansko pravo*. 14. izd. Zagreb: Narodne novine, 2014.
12. Kroell, Stefan, Loukas Mistelis i Pilar Perales Viscasillas eds. *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*. London: Bloomsbury, 2018.
13. Petrić, Silvija. „Odgovornost za materijalne nedostatke stvari prema novom Zakonu o obveznim odnosima“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 27, br. 1 (2006). 87-128.
14. Schwenzer, I. (ed.): *Schlechtriem & Schwenzer, Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, 3rd ed., Oxford University Press, 2010.
15. Schwenzer, I.: *Schlechtriem&Schwenzer Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, 2016.
16. Slakoper, Zvonimir. *Pravo međunarodne kupoprodaje*. Zagreb: Narodne novine, 2020.
17. Slakoper, Zvonimir, Gabrijela Mihelčić, Loris Belanić i Ivan Tot. *Obvezno pravo. Opći dio s uvodom u privatno pravo*. Zagreb: Novi informator, 2022.
18. Smith, Graham. *Internet Law and Regulation*. 5th ed. London: Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2020.
19. Šoljan, Vedran. „Odgovornost za materijalne nedostatke stvari po Zakonu o obveznim odnosima i Bečkoj konvenciji“. *Pravo u gospodarstvu* 47, br. 3 (2008). 537-629.
20. Twigg-Flesner, Christian. „Conformity of Goods and Digital Content/Digital Services“. U: Arroyo Amayuelas, Esther i Sergio Cámara Lapuente. *El derecho privado en el nuevo paradigma digital*. 49-78. Barcelona, Madrid: Marcial Pons, 2020.

Zvonimir Slakoper*
Saša Nikšić**

Summary

NEW PROVISIONS ON LIABILITY FOR MATERIAL DEFECTS IN CROATIAN LAW OF OBLIGATIONS

Topic of this paper are new provisions on material defects after reform of Civil Obligations Act from 2021. Legislative reform was a consequence of implementation of Directive 2019/771 of the European union in Croatian law of obligations. Croatian law was even before that developed under influence of EU law, and therefore authors elaborated provisions on defects from historical and comparative legal perspective. Authors have analysed conditions and consequences of liability for defects particularly bearing in mind reform of Croatian legislation that took place in 2021. An example for new rules is hierarchy of legal remedies of the buyer in the event of defects liability, which did not exist in the previous legislation, with the exception of right to rescind a contract. Differences regarding liability for defects in the respect of consumer and commercial contracts have been elaborated. Issue of liability for defect regarding digital content was also analysed. Finally, authors have also briefly elaborated changes regarding the provisions on warranty.

Keywords: *liability for material defects; digital content; consumer contracts; commercial contracts.*

* Zvonimir Slakoper, Ph.D., Full Professor, University of Rijeka, Faculty of Law, Faculty of Economics & Business, University of Zagreb; zvonimir.slakoper@pravri.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5462-6912>.

** Saša Nikšić, Ph.D., Full Professor, University of Zagreb, Faculty of Law; sniksic@pravo.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6170-1781>.